

teol4514 2013 h – Ingvild Osberg –lilla gruppe

Fylt av glede over livets under, med et nyfødt barn i våre hender, kommer vi til deg som gav oss livet.

DÅPSSAMTALEN

INNHOOLD:

0. INNLEDNING:	3
1. HVA VIL JEG SOM PREST MED DÅPSSAMTALEN ?	4
2. HVA VIL KIRKEN MED DÅPSSAMTALEN ?	5
3. HVA VIL DÅPSFAMILIENE MED DÅPSSAMTALEN – OG DÅPEN?	8
4. HVORDAN SAMSVARER KIRKENS AMBISJONER FOR DÅPSSAMTALEN MED DET VI VET OM DÅPSFAMILIENS ØNSKER ?	11
5. HVORDAN KAN JEG NÆRME MEG DÅPSSAMTALEN PÅ EN NY MÅTE?	12
6. LITTERATUR:	14

0. INNLEDNING: Som fersk prest syntes jeg dåpssamtalene var utrolig vanskelige. Etter hvert har jeg døpt mange barn og har også blitt mor til 4 barn selv. Det har gjort meg tryggere i situasjonen. Med årene har jeg lært å glede meg over dåpssamtalene. Jeg opplever dem ofte som hyggelige og synes som regel at jeg klarer å skape en god relasjon til foreldre. Utgangspunktet er gleden over barnet.

Selv om samtalene er hyggelige har jeg ofte en opplevelse av noe uklart eller noe ugjort. Jeg slites mellom et ønske om å skape gode relasjoner og et ønske om å formidle kunnskap om dåpen. Hvis samtalen skal flyte naturlig, er min erfaring at jeg må stille spørsmål om det som er nært for foreldrene. Hvis vi skal snakke om det som er mitt fag, om dåpens innhold, tradisjoner og symboler, går samtalen ofte tregere.

Skolen har ikke vært kirkens arena for dåpsundervisning siden 1969, men kunnskapen om kirke og kristendom har likevel vært ganske stor hos mange nordmenn. Nå er samfunnet i større endring, og det ser vi også av synkende dåpstall.

Kirken har fått større konkurranse fra andre "tilbydere" av ritualer. Navnefest i regi av Humanetisk forbund er et alternativ. Det ser også ut til at det å ikke ha noen seremoni for det nyfødte barnet også er et alternativ.

Som prest på bygda kjenner jeg et visst ytre press til å sørge for dåpsgudstjenester som er "koselige" og "stemningsfulle". Det er ofte de ordene folk bruker når de er fornøyd med gudstjenesten.

Dåpen er en feiring av det nye livet satt inn i en større ramme. Familiene har søkt kirken for denne feiringen, men i hvilken grad reflekterer de over kirkens tolkninger av det som skjer der? Vannet betyr noe, korsets tegn betyr noe, forsakelsen og trosbekjennelsen betyr noe. Hvor mye tid kan en bruke av samtalen til å snakke om det?

Refleksjoner omkring innholdet i dåpssamtalen kan selvsagt ikke egentlig skilles fra refleksjoner om dåpen. Jeg har likevel valgt å begrense meg til dåpssamtalen, fordi dette er en oppgave av lite format. Dåpssamtalen er en viktig del av min arbeidshverdag, i perioder har jeg en slik samtale hver uke, og den kan gjelde flere dåpsbarn. Dessuten er dåpssamtalen noe jeg kan forme selv. I en gudstjeneste er det andre enn dåpsfamilien tilstede og andre elementer enn dåpen som krever oppmerksomhet. I dåpssamtalen har barnet og dåpen hovedfokus. Derfor er det interessant å ta seg tid til å reflektere mer over hvordan jeg som prest opptrer i dåpssamtalen.

1. HVA VIL JEG SOM PREST MED DÅPSSAMTALEN ?

Jeg vil begynne med å beskrive en samtale jeg holdt i Våler kirke. Her møtte tre familier som skulle ha dåp en uke senere. En vikar skulle holde gudstjenesten.

Jeg møter familiene i døra, ønsker dem velkommen og viser dem hvor de skal sitte. Det er de samme plassene som de skal bruke under gudstjenesten. Jeg organiserer barna alfabetisk etter fornavn, men setter "damene først". Jeg sniker inn litt om kirkens kvinneside og mannsside som begrunnelse – fordi jeg som regel har samtalen i middelalderkirken. På hver plass har jeg lagt boka *Arvegull* fra IKO, som menigheten gir til alle dåpsfamilier.

Har de noen spørsmål? Denne gangen er det ingen spørsmål innledningsvis. Da gjennomgår jeg gudstjenesten. Når de skal være der, hvordan de gå inn i prosesjon og i hvilken rekkefølge de skal gå. Underveis spør jeg flere ganger om de lurer på noe, og understreker at intet spørsmål er for lite. Denne gangen er det ekstra mange praktiske beskjeder som skal formidles til dem, og senere til vikaren. Jeg spør også om de kan tenke seg å lese en eller flere dåpstekster, men det er lite respons. Alle får e-post adressen min slik at de kan sende meg navn på en tekstleser, men i dette tilfellet ble det ingen tekstlesere fra familiene. Dette er ett unntak, som regel er det en bestemor, onkel eller kusine som sier ja til å lese.

Jeg spør parene om de var enige om dåpen. Alle tre svarer ja. Det er ikke alltid de svarer slik, så jeg tror at spørsmålet er tilstrekkelig åpent og trygt. Jeg forteller at dåp av små barn er en tradisjon som trolig går helt tilbake til disiplene. "Hun/han ble døpt med hele sitt hus". Hver gang nye barn kom til verden, ble de også døpt. Slik utviklet barnedåpen seg. Tradisjon er dermed en utmerket begrunnelse for å ha dåp. Også her stopper samtalen opp litt. Parene forteller at de var enige om dåp, men har ikke behov for å si noe mer.

Jeg beskriver dåpen som feiring av et nytt lite menneske. At vi løfter fram barnet, både bokstavelig og i overført betydning. Her spør jeg om å få "låne" et av barna for å løfte det opp og vise dem hva vi gjør i kirken. Deretter snakker jeg om dåpens forpliktelse og forventningen til de foreldrene som bærer barna sine til dåp. Når de lover å oppdra barna til et liv i den kristne forsakelse og tro betyr at det de må lære barna noe om hva kristendom er. Jeg peker på boka *Arvegull* og viser dem tekster og sanger der.

Her i kirken feirer vi ikke gule og røde og hvite fester slik de gjør i noen barnehager. Barna må lære hvorfor vi feirer, jul, påske og pinse. (Så spørker jeg litt om pinsen, for det er vel uklart for mange av de voksne også)

I stadig flere sammenhenger må foreldrene velge på vegne av barna sine. Hvis barnehagen spør om de kan dra til kirken før jul og før påske – slik tradisjonen er i Våler, forventer vi at de svarer ja. I kirken vil vi gi dem et tilbud om møtepunkter mellom dåp og konfirmasjon. Men den aller viktigste trosopplæringen gir de barna hjemme. De som foreldre er viktigst for barna.

Så spørker jeg med at vi ikke kommer hjem på inspeksjon for å sjekke om de tenner dåpslyset eller ber aftenbønn. Jeg glemmer ofte mine egne barns dåpsdager, og det er mye igjen av dåpslyset til eldstemann på 21. Poenget er å skape gode tradisjoner for barna. Å synge en aftenbønn for barna er å be for dem og samtidig lære dem selv å be, slik de lover ved dåpen. Når jeg spør om de har noen aftenbønntradisjon, får jeg svar fra et av parene. De pleier å synge om kvelden. Jeg spør dem også om dåpskjolen. Har de dåpskjole? Er det en historie bak dåpskjolen? Hvem har sydd den? Da har alle noe å fortelle.

Jeg avslutter samtalen med å spørre litt mer om familiene. Vi snakker også om hva søsken kan bidra med under dåpshandlingen. Så må noen løpe hjem til barnevakten. Samtalen er over på mindre enn en time. Jeg hadde ønsket meg mer dialog, men har i alle fall stoppet opp og latt dem stille spørsmål. Når jeg skriver ned hva jeg har snakket om, ser det mye ut. Det må ha fremstått som en monolog, eller som en meget styrt samtale. Jeg er ikke helt fornøyd, men synes stemningen var lett og hyggelig.

2. HVA VIL KIRKEN MED DÅPSAMTALEN ?

Utdrag fra Gudstjenesteboken 2011 – alminnelige bestemmelser for dåp

Barnedåp

1 *Det er en forutsetning for dåp av barn at de oppdras i kristen tro. Når barna blir døpt, skjer det derfor i forventning om at de får delta i trosopplæring i hjem og kirke.*

Foreldrene har hovedansvaret for dette.

2 *Den norske kirke regner med at den som er medlem i kirken, melder barnet sitt til*

dåp. Barnet bør så sant det er mulig, døpes før det er fire måneder gammelt.

3 *Dåp meldes i god tid til menighetskontoret der barnet bor. Presten, eller en annen på prestens vegne, skal ha samtale med foreldrene om dåpen og dåpsliturgien før dåpen finner sted.*

Bestemmelsene sier tørt og kort i punkt 3 at presten skal ha samtale med foreldrene om dåpen og dåpsliturgien. Innholdet er ikke nærmere bestemt. Av formuleringen i punkt 1 kan vi slutte at en dåpssamtale bør si noe om opplæringen av barna i den kristne tro. I artikkelen "Det beste er vannet!" (Akerø i Andersen og Akerø 2002) understreker Hans Arne Akerø det opplagte ved å si: "Selv den beste dåpssamtale kommer til kort overfor dåpshandlingen. Vi har dåpssamtaler fordi vi døper, og ikke omvendt." (Akerø 2002 s. 195)

Dåpssamtalen vokste fram fra slutten av 60-tallet, som et ønske om å gjøre foreldre mer bevisst forpliktelsen ved dåpen. Dåpssamtalen er behandlet i utredningen "Dåpspraksis og dåpsopplæring i Den norske kirke", som kom i 1982. I 1980 ble det sendt ut et spørreskjema om dåpssamtalen til et utvalg av landets prester. Hele 82 % svarte at det viktigste ved dåpssamtalen var "å forklare hva dåpens innhold er og hva den betyr for barnet". Prestene anså det også som viktig "å understreke oppdrageransvaret foreldrene påtar seg ved dåp" I utredningen sies dette om innholdet i dåpssamtalen: "Hovedsaken er at foreldrene får forståelse for hva de gir sitt "ja" til i kirken ved dåpen". (Dåpspraksis og dåpsopplæring 1982 s. 80)

I artikkelen "Trosopplæringas sakramentale forankring" skriver Trond Skard Dokka om det han kaller en vektforskyvning innen dåpsteologien. Dette kommer, ifølge Dokka, tydelig fram i forskjellen mellom dåpsliturgien av 1920 og senere liturgier. Liturgien som her omtales som "den nye" var endelig vedtatt i 1991 (står i gudstjenesteboka fra 1992) Dokka skriver:

"La meg da konsentrere meg om det ledd som vi fra gammelt av hadde vært vant til å kalle "fadderformaninga" og som i den nye liturgien ble hetende dåpens "forpliktelse." I den gamle liturgiens tale til fadderne var det først deres vitnefunksjon som ble poengtert. Men på basis av den dåp de var vitner til, ble de også formant.

Formaningen kom derfor etter dåpen og framsto som en konsekvens av dåpen. I den nye liturgien ble talen til fadderne flyttet til før dåpen. Og den skiftet dertil karakter fra å være en relativt kort formaning til å bli en omfattende redegjørelse for hvilke forpliktelser fadderne var i ferd med å påta seg. Derfor altså leddets navn: "dåpens forpliktelse".

Bak disse endringene ligger det en tydelig avtalelogikk. I allmennhet gjelder det at alle mulige kontraktspartnere på forhånd skal vite hva en avtale vil innebære. Skulle også dette være en skikkelig avtale, en avtale som det så å si kunne bli prosedert på, måtte fadderens JA ved døpefonten være et informert JA. Derfor var fullstendig forhåndsinformasjon nødvendig om de plikter som avtalen innebar, nødvendig."

(Dokka 2007 s.45-46)

Dokka beskriver fadderens oppgave spesielt, men dette gjelder i like stor grad foreldrenes rolle ved døpefonten. Det er interessant at prosessen mot denne liturgiske endringen finner sted på samme tid som dåpssamtalene vokser fram.

Det er lett å tenke seg en sammenheng mellom en "avtalelogikk" i dåpshandlingen og i forberedelsen. Dåpsliturgien inneholder belærende formuleringer i forkant av dåpshandlingen, men det er også nødvendig med opplæring og informasjon i forkant av dåpsgudstjenesten. Derfor blir en dåpssamtale nødvendig. Kirken vil sikre seg et "informert samtykke" fra foreldre og faddere. I utredningen heter det: "Dette må dåpssamtalen klargjøre og her må "kontrakten" sluttes, slik at foreldrene er innstilt på å ta imot den hjelp som tilbys senere. Det "ja" som lyder ved døpefonten må være en bekreftelse på at foreldrene ser denne sammenhengen ". (mellom dåp og opplæring)

Cecilie Holdø skriver :

Utredningen fra 1982 peker altså på den nære sammenheng mellom samtale, dåp og opplæring videre. Slik den er skrevet framgår det i noen avsnitt et behov for å *legge alvoret innover* foreldrene. Dåpen betyr noe bestemt, og kirken forventer at foreldrene setter seg inn i dette og følger opp. I et av avsnittene kommer det fram en annen og mer nyansert tone i uttalelsen: *Dåpssamtalens hensikt er nettopp samtale, hvor dåpens gave og oppgave må gjøres nær og virkelig. Dersom samtalen legges opp som kontroll, kan man fort havne i en gjensidig mistenksomhet som låser situasjonen. Vi skylder å ta foreldrenes vilje til å døpe barna på alvor og regner med at de ønsker å følge opp dåpen i oppdragelsen. At vi også vil støtte på uvitenhet og lite*

kristelig modenhet, får også kirken bære sin del av ansvaret for. (Holdø 2008 s.30)

Kari Veitebergs avhandling *Kunsten å framføre gudstjenester. Dåp i Den norske kyrkja*. har et kapittel som heter *Dåpssamtalen som førebuing*, med undertittel *Kva vil den norske kyrkja med dåpssamtalen?* (Veiteberg 2006 s. 218) Avhandlingen refererer til dåpsliturgien fra 1991. Selv om noe er endret i ny liturgi er innspillene hennes fortsatt aktuelle. Kari Veiteberg beskriver gudstjenesten og dåpshandlingen som drama eller forestilling. Hun bruker betegnelsen "produksjonssida" om alle ansatte/ frivillige som er ansvarlige for gudstjenesten. Dåpsfølget og andre tilstedeværende i kirken kalles for "resepsjonssida". Dåpen er et drama der alle har noen roller. Presten har hovedrollen, og dåpsbarn og dåpsfamilien har viktige roller. I de 4 dåpsgudstjenestene Veiteberg skildrer, er det tydelig at dåpsfamilien faller av. De deltar ikke – ikke i felles liturgiske ledd, ikke i salmesang. Hun beskriver det som "manglende meistring". Dåpssamtalen er, ifølge Veiteberg, "ein avgjerande dramaturgisk møtestad". Her kan produksjonssida og resepsjonssida møtes ansikt til ansikt og forberede seg på det som skal skje. (Veiteberg 2006 s. 218) En kan betrakte dåpssamtalen som øvelse – som generalprøve på gudstjenesten som skal holdes på søndag.

3. HVA VIL DÅPSFAMILIENE MED DÅPSSAMTALEN – OG DÅPEN?

Dåpssamtalen er ikke den eneste samtalen den nybakte barnefamilien blir invitert til. Som nybakte foreldre må de forholde seg til samtaler på helsestasjonen, i barnehagen og etterhvert på skolen. Til tross for at det er skrevet og ment mye om dåpssamtalen, har vi lite materiale om hvordan foreldrene faktisk opplever samtalen. Cecilie Holdø har skrevet utfyllende om dåpssamtalen fra et kateketisk perspektiv, og Eva Marie Jansvik har skrevet om prestens rolle ved dåpssamtale og dåp. Heller ikke disse oppgavene beskriver i særlig grad foreldrenes opplevelse av samtalen. Det kan bety at foreldrenes opplevelse av dåpssamtalen ikke er lett tilgjengelig, og at den ikke er lett å skille fra opplevelsen av selve dåpen. Møtet med kirken til dåpssamtalen og møtet med kirken under dåpshandlingen flyter sammen. Det skal det vel også gjøre – siden det på det nøyeste henger sammen. Vi vet noe mer om hvordan foreldrene opplevde dåpen, det er beskrevet både av Eva Reimers, Ida Høeg og nylig også av Solveig Tinderholt.

Eva Reimers beskriver i sin avhandling fra 1995 at hun hadde tenkt å studere dåpssamtalen som et møte mellom den institusjonaliserte religionens representant, (dvs. presten) og vanlige mennesker (dvs. dåpsforeldrene) . Men da hun gikk gjennom opptakene av dåpssamtalene hun hadde vært til stede på fant hun at dåpsforeldrenes bidrag var svært lite i forhold til prestenes. Prestene snakket mest, de introduserte temaer, avsluttet temaer, stilte spørsmål. Hun fant at prestene tok opp 70-80%, ja faktisk i et par tilfeller inntil 90% av samtaletiden. Derfor endret hun problemstillingen til å handle om prestenes kommunikasjonsstrategier. (Reimers 1995 s.107)

Tinderholt har i sin avhandling spurt foreldre av fem dåpsbarn hvordan de opplevde dåpssamtalen. Alle beskriver at de var fornøyd med den praktiske gjennomgangen. Det gjorde dem trygge. Hun spurte om det var spørsmål i dåpssamtalen som foreldrene opplevde det vanskelig å besvare. Alle hadde fått spørsmålet: "Hvorfor døver dere barna?" Et av foreldreparene opplevde det vanskelig å svare på hvorfor de hadde valgt dåp og beskrev at de var blitt "satt til veggs". I et annet par hadde mor og far litt ulik tilnærming til dåpen, og opplevde at forskjellen ble enda tydeligere når de skulle begrunne hvorfor de hadde valgt dåp. (Tinderholt 2013 s.)

Flere av Tinderholts informanter antyder at det er litt vanskelig å svare på spørsmål som direkte angår begrunnelsen for dåpen. Det kjenner nok mange prester igjen.

Dersom vi spør om hva de tenker om dåpens innhold, blir det ofte stille.

Det kan se ut til at spørsmål om tro nesten virker for personlig. I medlemsundersøkelsen for Den norske kirke fra år 2000 svarer 59 % av de spurte "nei" på spørsmålet: "Synes du at kirken bør kreve noen form for forpliktelse av dåpsforeldrene til å gi barna en kristen oppdragelse?". Det er faktisk bare 20 % som svarer "ja" på spørsmålet . (Høeg, Hegstad, Winsnes 2000 s45)

Når vi utvider perspektivet til å gjelde foreldrenes opplevelse av dåpen, forteller den samme medlemsundersøkelsen at over 80 % vurderte utbyttet av dåpsgudstjenesten som meget positivt (31%) eller stort sett positivt(53%). (Høeg, Hegstad, Winsnes 2000 s.51) I sin avhandling "*Velkommen til oss – ritualisering av livets begynnelse*" beskriver Ida Marie Høeg det hun kaller formell ritualisering – som er å forstå som vedtatt dåpsliturgi (før 2011) , og uformell ritualisering – handlinger og tradisjoner som er tatt inn i dåpsseremonien. Dette siste kan være dåpskjole og lue (dåpsdrakt) , familiens

bidrag som tekstlesere, søsken som hjelper til ved dåpen, tørker hodet på dåpsbarnet, tenner lys etc. (Høeg 2009 s.127)

Det at presten løfter barnet (Høeg kaller det "bablyøftet" , Høeg 2009 s.138) regnes også som en uformell ritualisering i Høegs avhandling, selv om det i liturgien av 2011 er tatt inn som et valgfritt ledd. Hun har intervjuet et utvalg foreldre som har valgt kristen dåp til barna sine. Om noen av disse sier hun :

"Det som kjennetegner disse foreldrene er at de har et visst kjennskap til dåpen. De vet hva som skal skje og litt om hva kirken legger i ritualiseringene, men deres kunnskap om kirkens dåpsteologi bærer preg av liten interesse for den. Den begrensede interessen og engasjementet for dåpens religiøse innhold preger forholdet til handlingene. De opplever det ikke maktpåliggende å fortolke handlingene innenfor en kristen forståelsesramme. Holdningen er at det er de profesjonelle og de som er opptatt av teologi som kan forklare hva som skjer og hvorfor det skjer, og hvilken betydning dåpen har for den kristne tro.....Dåpshandlingen er for dem bibelhistorie, tradisjon og en del av den kristen kulturen i dag. Dette er noe som de opplever at der er en del av og praktiserer, men som de i liten grad er interessert i eller forholder seg spørrende til".

(Høeg 2009 s. 129)

I følge Høeg er denne gruppen likevel opptatt av at dåpen gir barnet medlemskap i den norske kirke. Flere av foreldrene tolker "bablyøftet" som selve integreringshandlingen. En mor sammenligner " bablyøftet" med scenen fra "Løvenes konge" der den nyfødte løveungen Simba blir presentert for flokken sin og navnet blir ropt ut. (Høeg 2009 s.139)) Jeg har også erfart gjentatte ganger at konfirmantene referer til Løvenes konge når vi gjennomgår dåpsliturgien.

Høeg beskriver også at tenning av dåpslyset og dåpsdrakten får stor vekt når foreldrene forteller om dåpshandlingen (Høeg 2009 s.138)

Selv om Høegs funn ikke omhandler dåpssamtalen, kan det likevel gi oss en pekepinn om hva foreldrene er opptatt av i dåpshandlingen. Det er sannsynlig at de også vil være opptatt å få belyst disse praktiske elementene – som her omtales som uformell ritualisering, allerede i dåpssamtalen. Min erfaring er at få uttrykker ønske om en

dåpssamtale med grundig teologisk gjennomgang av dåpsliturgien. Familien stoler på at presten kan ta seg av dette, og ønsker selv trygghet for det praktiske.

4. HVORDAN SAMSVARER KIRKENS AMBISJONER FOR DÅPSSAMTALEN MED DET VI VET OM DÅPSFAMILIENS ØNSKER ?

Kirken har høye ambisjoner for dåpssamtalen, selv om disse ambisjonene bare er omtalt med enkle ord i de alminnelige bestemmelsene for dåp.

Jeg tror at kirken legger for mange gode intensjoner inn i en samtale som skal vare under en time, handle om det viktigste i familiens liv – det nyfødte barnet, og gi en viss trygghet foran dåpshandlingen. Men allerede siden starten har det hersket noen tvil om det var mulig å nå målene. Dette var berørt allerede i utredningen fra 1982.

”Det er sannsynlig at et stort flertall av prestene er dominerende i samtalen”. ”Det kan se ut som presten legger opp til en aksjon i samtalen som mer nøytraliserer foreldrereaksjoner enn fremkaller dem.” ”Samtalen blir relativt formell og lite sensitiv på foreldrereaksjoner”. Dermed ser dåpssamtalen ofte ut til å mangle nettopp den kommunikasjon med dagens dåpsforeldre som den har til hensikt å ivareta.” (Dåpspraksis og dåpsopplæring 1982 s.81)

Men en viss optimisme hersket det selvsagt. ”Vi vil derfor konkludere med at dåpssamtalen er kommet for å bli, og at den bør være en kjær plikt for enhver prest”. ...”Dåpssamtalen har sin egenverdi, men bør ses på som et ledd i en større plan for dåpspraksis og dåpsopplæring”. (Dåpspraksis og dåpsopplæring 1982 s.79)

På de 30 årene som har gått siden utredningen har vi fått omfattende planer for trosopplæring i Den norske kirke. Men jeg er ikke sikker på at vi har evnet å løse utfordringen med dåpssamtalen på særlig mye bedre måte. I arbeidet med denne oppgaven ser jeg at mine ambisjoner for dåpssamtalen ikke skiller seg avgjørende fra det som ellers er sagt og skrevet fra sentralkirkelig hold. Jeg tror også at jeg, en landsens prest, vil for mye med samtalen. Jeg vil bli kjent med familien, gi dem informasjon om dåpsgudstjenesten og om dåpens innhold, om menighetens trosopplæringstilbud. Selv om jeg ikke har en fysisk liste foran meg, ser jeg en liste inne i hodet. Hvis jeg samtidig har ambisjoner om dialog, er det ikke mulig. En slik samtale blir i hovedsak en monolog, slik Eva Reimers viser på en ubehagelig avslørende måte.. I 1982 het det:

”Vi finner altså både oppmuntrende og nedslående trekk i bildet. Men tross alt er dåpssamtalen en forholdsvis ny arbeidsform som sikkert kan utvikles bedre til å tjene saken. I så måte har vi sett at de muligheter som ligger i dåpssamtalen på langt nær er uttømt. Her må prestene få mer hjelp til å finne form, innhold og personlig trygghet i en forholdsvis ny, men svært viktig oppgave.”

(Dåpspraksis og dåpsopplæring 1982 s.81)

Det forbedringspotensialet finnes kanskje fortsatt, men jeg tror at dåpssamtalen primært kan forbedres dersom vi velger å tenke annerledes om den.

5. HVORDAN KAN JEG NÆRME MEG DÅPSSAMTALEN PÅ EN NY MÅTE?

I den norske kirkes gudstjenestereform som ble (nesten) slutført i 2011 møter vi ofte honnørordet ”involvering”. Mange andre enn presten skal synes og høres i gudstjenesten. Involvering gjør gudstjenesten rikere. Det er også dette Kari Veiteberg påpeker i sin avhandling. Men involvering krever tid og plass. Hvis dåpsfamilien skal ha oppgaver under dåpen, må det informasjon og øvelse til. I gjennomgangen av ”min egen” dåpssamtale ser jeg at mye tid går med til praktiske beskjeder. Nå vil jeg nærme med dette på en ny måte, ganske enkelt ved å tenke stort om disse praktiske tingene. Jeg vil ikke gjøre mindre av dem, kanskje heller mer. Dersom gudstjenesten er en forestilling med flere aktører enn presten, må den forberedes godt. Jeg må minne meg selv om at jeg faktisk tar dåpsfamilien på alvor når de får tid og plass til denne forberedelsen.

Dåpssamtalen kan gjerne være en generalprøve!

I arbeidet med denne oppgaven har jeg også hatt glede av å lese en bok av den amerikanske teologen Andrew Root. ”*The relational pastor*” Han skriver om hvordan vi som kirkelige medarbeidere har lett for å se samtaler med mennesker som et middel for å nå et mål. For en kirkelig medarbeider vil målet ofte være å få flere aktive deltakere i menighetsarbeidet. Kontakten med familien i dåpssamtalen er et middel. Målet er å få dem med i trosopplæringens aktiviteter (der de finnes) og komme tilbake til kirken ved andre anledninger. Kan vi heller se relasjonen til dåpsfamilien som et mål i seg selv? Slik jeg forstår Root, er hans anliggende at vi møter hele mennesket, personen, i vår tjeneste. I bloggen sin sier Root:

“I want us to see relationships not as the technological function of converting people’s consciousness but as the very location of Jesus’ presence in the world.

Relationships are not ministerial technology to get to the ends we want; they are the sanctuary of sharing in each other as the way of sharing in God (Matthew 25)”

Root er inspirert av blant andre Dietrich Bonhoeffer og beskriver at det er *i selve relasjonen, i møtene mellom mennesker, at Kristus er midt iblant oss.* (Root 2013 s.19) Jesus gav oss ikke handlingsplaner og programerklæringer. Jesus ble menneske for å være nær oss og dele våre liv. Slik skal vi også dele hverandres liv. (Root 2013 s.117)

Jeg har gledet meg over å ta videreutdanning både i familieterapi og arbeidsveiledning. Begge steder er tilnærmingen språkssystemisk og dialogisk. Veilederen er ingen ekspert som skal føre den ene fra et sted til et annet. Samtalen har ikke et mål utover selve møtet. Respekten for ”den andre” og den veien han eller hun velger å gå er det viktigste. Veilederens oppgave er å lytte til historiene og stille gode spørsmål. Dette er noe jeg har tro på. Likevel har jeg ikke anvendt så mye av veiledningsteorien i dåpssamtalene. Jeg har definert dåpssamtalen som noe annet enn veiledningssamtalene. Men kanskje ligner det mer enn jeg har tenkt? Jeg må møte dåpsfamiliene med respekt og ta på alvor at de faktisk har søkt kirken med det aller mest verdifulle de har – et nyfødt barn. Barnet og dåpen fører oss sammen. Familien vet selv hvorfor de ønsker dåp, men det er ikke alltid de klarer å sette ord på det. Min oppgave er ta imot dem og ha fokus på det som skjer her og nå – og på dåpsgudstjenesten som kommer noen dager etter. I dåpen er det Gud som handler, dåpen som en hellig handling er ikke avhengig av hva dåpsforeldre, faddere eller prester forstår eller tenker. Kirkens teologi og min tro kan uansett ikke overføres ”intravenøst” til dåpsfamilien. Jeg må ta ansvar for det møtet dåpssamtalen og dåpen er, men kan ikke ta ansvar for et mål langt der framme. Alt dette ligger faktisk i Guds hender.

Større rikdom enn hva ord kan romme, har du gitt oss gjennom dåpens gave. Herre, la vår tro bli fylt av glede!

LITTERATUR:

Akerø, Hans Arne (2002) "Det beste er vannet!" i Andersen, Rolf Simeon og Akerø, Hans Arne (red): *Himmelgaven. Kirkens møte med mennesker ved dåp.*(Oslo: nr 47 PF studiebibl.)

Dokka, Trond Skard (2007): "Trosopplæringas sakramentale forankring" i Johnsen, Elisabeth Tveito (red) : *Barneteologi og kirkens ritualer. Perspektiver på trosopplæring, barn og konfirmanter.* (Det praktisk teologiske seminar, Oslo) s.43-54.

Dåpspraksis og dåpsopplæring i Den norske kirke (1982)(IKO`s læremidler, Oslo)

Holdø, Cecilie (2008): *Dåpssamtalen mellom det hellige og alminnelige - kirkens utfordringer i møte med unge foreldre i en postmoderne tid .* Masteroppgave i kirkelig undervisning (MF)

Høeg, Ida Marie, Harald Hegstad, Ole Gunnar Winsnes (2000): *Folkekirke 2000. En spørreundersøkelse blant medlemmer i Den norske kirke* (KIFO, Oslo)

Høeg, Ida Marie (2009) : *Velkommen til oss. Ritualisering av livets begynnelse.* (UiB)

Jansvik , Eva Marie (2009): *Dåpssamtalen – det viktige første møte mellom foreldre og kirke.* Spesialavhandling i religionspedagogikk. (MF)

Reimers, Eva(1995): *Dopet som kult och kultur*(Stockholm: Verbum Förlag)

Root, Andrew (2013): *The relational pastor. Sharing in Christ by sharing ourselves.* (Intervarsity press)

<http://andrewroot.org/the-relational-pastor-and-inception/>

Tinderholt, Solveig (2013): *Dåp i dag - Foreldres motivasjon og opplevelse av å bringe barn til dåp – en kvalitativ empirisk undersøkelse.* Masteravhandling i RLE (MF)

Veiteberg, Kari (2006): *Kunsten å framføre gudstenester. Dåp i Den norske kyrkja.*(UiO)

